

ความสัมพันธ์ระหว่างพระประมุขไทย และ พระประมุขญี่ปุ่น

รศ.ยุพา คลังสุวรรณ¹

กรรมการ โกยตัน

ไทย และ ญี่ปุ่นได้เจริญสัมพันธ์ไมตรีกันมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ได้มีชาวญี่ปุ่นเข้ามาค้าขายและตั้งรกรากอยู่ในอาณาจักรอยุธยา จนกระทั่งมีการรวมตัวกันเป็นหมู่บ้านญี่ปุ่น ในทางการทูต ไทยได้ริเริ่มความสัมพันธ์ทางการทูตกับญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 26 กันยายน ค.ศ.1887 ตราบจนปัจจุบันเป็นเวลายาวนานถึง 119 ปี ทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างราชวงศ์ไทยและราชวงศ์ญี่ปุ่นนั้น ตลอดรัชกาลปัจจุบันของไทย ทั้งสองราชวงศ์ดำเนินความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยได้มีการเสด็จเยือนกันอยู่เสมอทั้งองค์พระประมุขเองและเชื้อพระวงศ์

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการระหว่างวันที่ 27 พฤษภาคม – 5 มิถุนายน พ.ศ.2506 ทรงได้รับการต้อนรับอันเต็มเปี่ยมไปด้วยความเอื้ออารี จากสมเด็จพระจักรพรรดิฮิโรฮิโตะ ประมุขของประเทศญี่ปุ่นในเวลานั้นและสมเด็จพระจักรพรรดินีนาถโกเก โดยได้พระราชทานเลี้ยงพระกระยาหารค่ำ ณ พระราชวังอิมพีเรียล กรุงโตเกียว ในค่ำของวันที่ 28 พฤษภาคม 2506 ตลอดการเสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่นครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระราชินีได้ทรงเสด็จพระราชดำเนินไปเยือนวัดโทไดจิ (เมืองนารา) ซึ่งเป็นวัดที่มีชื่อเสียง และ มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

---

¹ ผู้อำนวยการสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วัดโทไดอิจิเป็นสถาปัตยกรรมที่สร้างด้วยไม้ที่ใหญ่ที่สุดในโลก และเป็นวัดที่ประดิษฐานหลวงพ่อดิอับซึซึ่งเป็นพระพุทธรูปที่ใหญ่ที่สุดในประเทศญี่ปุ่น ทั้งสองพระองค์ยังได้เสด็จไปนมัสการพระบรมสารีริกธาตุที่วัดนิตไตจิ (Nitaiji Temple) เมืองนาโงยา เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2506 ทรงได้รับการรับรองด้วยพิธีชนน้ำชาเฉพาะพระพักตร์ ณ อุทยานแห่งวังเซนโตะ (Sento Palace Garden) เมืองเกียวโต ในวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2506 และได้ทอดพระเนตรการแสดงมากมายที่ทางการญี่ปุ่นจัดถวาย เช่น การแสดงเคมาริ (Kemari football) ที่พระราชวังโอมิยะ (Omiya Palace) ในเมืองเกียวโต เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2506 ซึ่งเป็นการละเล่นโบราณของญี่ปุ่น ณ อุทยานพระราชวังโอมิยะ , การแสดงบูกากุ (Bugaku) ซึ่งเป็นนาฏลีลาที่นิยมแสดงในพระราชสำนักอันเก่าแก่ของญี่ปุ่น ซึ่งมีมานานกว่า 1,500 ปี ในวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ.2506, การบรรเลงเพลงเฉลิมพระเกียรติ โดยวงดุริยางค์ เอ็น เอช เค กรุงโตเกียว เป็นต้น

ปี พ.ศ. 2507 ซึ่งเป็นปีถัดมา มกุฎราชกุมาร เจ้าชายอากิฮิโตะ (สมเด็จพระจักรพรรดิแห่งญี่ปุ่นองค์ปัจจุบัน) พร้อมด้วย เจ้าหญิงมิกิโกะ พระชายาเสด็จเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ 14-21 ธันวาคม 2507 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานเลี้ยงพระกระยาหารค่ำ มกุฎราชกุมารแห่งญี่ปุ่น และ พระชายา ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ในค่ำของวันที่ 15 ธันวาคม 2507 ในการเสด็จเยือนครั้งนั้น มกุฎราชกุมารแห่งญี่ปุ่น และ พระชายา เสด็จไปยังพระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ เจ้าหญิงมิกิโกะแห่งญี่ปุ่นทรงฉลองพระองค์ด้วยเครื่องแต่งกายพื้นบ้านแบบชาวเหนือ และยังทรงฉายภาพร่วมกับเด็กๆชาวเขาที่หมู่บ้านชาวเขามนดอยสุเทพอย่างไม่ทรงถือพระองค์

ในการเสด็จเยือนครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีรับสั่งกับ มกุฏราชกุมารว่า คนไทยจำนวนมากยังขาดโปรตีนอยู่ มกุฏราชกุมาร เจ้าชาย อากิฮิโตะซึ่งทรงเชี่ยวชาญเกี่ยวกับพันธุ์ปลาเป็นอย่างมากทรงแนะนำให้เลี้ยงปลาน้ำจืดที่กินพืช โดยทรงสั่งเอาปลาทิลapia เพีย นิลอิตีก้า (Tilapia nilotica) 150 ตัว ซึ่งต่อมาพัฒนาเป็นปลานิล มาทูลเกล้าฯถวายเพื่อจะได้เพาะเลี้ยงไปแจกจ่ายให้ประชาชนคนไทยได้เลี้ยงกัน แต่ปลานิลมีกลิ่นสาบแรง บางคนจึงไม่นิยมรับประทาน ในภายหลัง เจ้าอากิชิโนพระโอรสองค์เล็กของจักรพรรดิญี่ปุ่น ทรงแนะนำว่า ให้จับปลามาซังไว้ในอ่างซีเมนต์ 7 วัน ค่อยนำมารับประทานหรือจำหน่าย จะช่วยขจัดกลิ่นสาบโคลนได้เป็นอย่างดี

หลังจากนั้น มกุฏราชกุมาร เจ้าชายอากิฮิโตะ และเจ้าหญิงมิชิโกะเสด็จเยือนประเทศไทยเป็นการส่วนพระองค์ ในฐานะพระราชอาคันตุกะส่วนพระองค์ อีกหลายคราว อันได้แก่ เดือนมิถุนายน 2514 ,วันที่ 8-9 มิถุนายน 2519, 27-28 กุมภาพันธ์ 2524, และ 24-25 มีนาคม 2526 แสดงให้เห็นให้ถึงพระราชสัมพันธ์ไมตรีอันแน่นแฟ้นระหว่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระจักรพรรดิญี่ปุ่นองค์ปัจจุบัน

ในรัชกาลปัจจุบันของประเทศไทย พระราชวงศ์ของทั้งสองประเทศได้เสด็จเยี่ยมเยือนกันอยู่เสมอ ได้แก่

ปี พ.ศ.2523 เดือนธันวาคม เจ้าชายฮิโร (ปัจจุบันคือ มกุฏราชกุมาร เจ้าชายนารูฮิโตะ) เสด็จเยือนประเทศไทยเป็นการส่วนพระองค์

ปี พ.ศ.2524 เดือนมีนาคม สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่น เป็นการส่วนพระองค์

ปี พ.ศ.2526 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่นเป็นการส่วนพระองค์

ปี พ.ศ. 2528 เดือนมีนาคม เจ้าหญิงชิชิบุ เสด็จเยือนประเทศไทย เป็นการส่วนพระองค์ และเดือนสิงหาคม เจ้าชายอายา (ปัจจุบันคือ เจ้าชายอากิฮิโน) เสด็จเยือนประเทศไทยเป็นการส่วนพระองค์

ปี พ.ศ.2529 เดือนสิงหาคม เจ้าชายอายา เสด็จเยือนประเทศไทยเป็นการส่วนพระองค์

ปี พ.ศ.2530 เดือนมีนาคม เจ้าชายฮิโร เสด็จเยือนประเทศไทยเป็นการส่วนพระองค์ เดือนสิงหาคม สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่น เป็นการส่วนพระองค์ ในเดือนเดียวกัน เจ้าชายอายา เสด็จเยือนประเทศไทย เป็นการส่วนพระองค์ เดือนกันยายน สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการ

ปี พ.ศ.2531 เดือนมกราคม เจ้าชายฮิตาชิ และพระชายา เสด็จเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ในเดือนเดียวกัน สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่น เป็นการส่วนพระองค์

ปี พ.ศ.2532 (สิ้นสมัยโชวะ และเริ่มสมัยเฮเซ) เดือนกุมภาพันธ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพร้อม พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี เพื่อทรงร่วมพระราชพิธีพระบรมศพของสมเด็จพระจักรพรรดิอโหชิโด เดือนเมษายน สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่น เป็นการส่วนพระองค์ เดือนกรกฎาคม ถึง สิงหาคม เจ้าชายอายา เสด็จเยือนประเทศไทย เป็นการส่วนพระองค์ เดือนตุลาคม สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา (ปัจจุบันคือ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์) เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการ เดือนธันวาคม

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่น เป็นการส่วนพระองค์

ปี พ.ศ.2533 เดือนมิถุนายน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่นเป็นการส่วนพระองค์ เดือนสิงหาคม พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี และพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่นเป็นการส่วนพระองค์ เดือนพฤศจิกายน สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพร้อม พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี เพื่อทรงร่วมพระราชพิธีราชาภิเษกของสมเด็จพระจักรพรรดิอากิฮิโตะ

ปี พ.ศ.2534 สมเด็จพระจักรพรรดิอากิฮิโตะ และสมเด็จพระจักรพรรดินีมิจิโกะ เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ซึ่งไทยถือเป็นประเทศแรกที่พระจักรพรรดิญี่ปุ่นเสด็จเยือน หลังจากทรงเสด็จขึ้นครองราชย์

ปี พ.ศ.2535 เดือนกุมภาพันธ์ เจ้าชายทะกะมะโตะ เสด็จเยือนประเทศไทยเป็นการส่วนพระองค์ เดือนกันยายน เจ้าชายอากิชิโน เสด็จเยือนประเทศไทยเป็นการส่วนพระองค์ เดือนพฤศจิกายน เจ้าชายอากิชิโนและพระชายา เสด็จเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ

ปี พ.ศ.2536 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศญี่ปุ่นเป็นการส่วนพระองค์

ปี พ.ศ.2537 เดือนพฤศจิกายน มีการเสด็จเยือนกันระหว่างพระราชวงศ์ทั้งสอง ถึง 3 ครั้ง ได้แก่ มกุฎราชกุมาร เจ้าชายฮารุฮิโตะและพระชายา เสด็จฯแวะเยือนประเทศไทย, สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่นเป็นการส่วนพระองค์, และ เจ้าหญิงชายาโกะ เสด็จเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ

ปี พ.ศ.2538 เดือนมกราคม ถึง กุมภาพันธ์ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่น เป็นการส่วนพระองค์ เดือนกันยายน เจ้าชายอากิฮิโตะและพระชายา เสด็จเยือนประเทศไทย เป็นการส่วนพระองค์ เดือนตุลาคม สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่น เป็นการส่วนพระองค์ และเดือน พฤศจิกายน สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่น เป็นการส่วนพระองค์อีกครั้ง

ปี พ.ศ.2539 เดือนมีนาคม เจ้าชายอากิฮิโตะ และพระชายา เสด็จเยือนประเทศไทย เพื่อทรงร่วมพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เดือนเมษายน เจ้าชายอากิฮิโตะ เสด็จเยือนประเทศไทยเป็นการส่วนพระองค์ เดือนสิงหาคม ถึง กันยายน เจ้าชายอิตาชิและพระชายา เสด็จเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ เดือนพฤศจิกายน สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่น เป็นการส่วนพระองค์ เดือนธันวาคม ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่นเพื่อทรงร่วมงานคอนเสิร์ตเฉลิมฉลองปีกาญจนาภิเษก

ปี พ.ศ.2540 เดือนมีนาคม สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่น เป็นการส่วนพระองค์ เดือนพฤษภาคม สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศญี่ปุ่นเป็นการส่วนพระองค์

ปี พ.ศ.2541 เดือนธันวาคม เจ้าชายโทโมฮิโตะ เสด็จเยือนประเทศไทย เพื่อทอดพระเนตรเอเชียนเกมส์

ปี พ.ศ.2542 เดือนกรกฎาคม เจ้าชายอากิฮิโตะ และเจ้าหญิงคิโกะ พระชายา เสด็จเยือนประเทศไทยเพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ

วันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ.2543 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงร่วมพระราชพิธีศพสมเด็จพะราชชนนีในสมเด็จพระจักรพรรดิอากิฮิโตะแห่งญี่ปุ่น และทรงเป็นพระราชอาคันตุกะพระองค์เดียวจากต่างประเทศที่ทรงได้เข้าร่วมงานพิธี

ปี พ.ศ.2544 เดือนสิงหาคม เจ้าชายอากิชิโนและเจ้าหญิงคิโกะ เสด็จมาประเทศไทยเพื่อทรงรับการถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เดือนกันยายน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศญี่ปุ่นเพื่อทรงรับการถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยกักกุซุอิน และในเดือนตุลาคม สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่นด้วย

ปี พ.ศ.2545 เดือนเมษายน สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่นเป็นการส่วนพระองค์ ในเดือนเดียวกัน ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่นเป็นการส่วนพระองค์

ปี พ.ศ.2546 เดือนสิงหาคม เจ้าชายอากิชิโน และเจ้าหญิงคิโกะ พระชายา พร้อมด้วยเจ้าหญิง มาโกะและเจ้าหญิงกาโกะ พระธิดา เสด็จประเทศไทย

ปี พ.ศ.2548 เดือนพฤษภาคม สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จเยือนประเทศญี่ปุ่นเป็นการส่วนพระองค์ เดือนสิงหาคม เจ้าชายอากิชิโน เสด็จเยือนประเทศไทย

จะเห็นได้ว่า ตั้งแต่เริ่มสมัยเฮเซ ซึ่งเป็นสมัยของพระจักรพรรดิอาากิฮิโตะ พระราชวงศ์ไทยและญี่ปุ่นเสด็จเยือนกันเกือบทุกปี และในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระจักรพรรดิอาากิฮิโตะ และ จักรพรรดินีมิจิโกะได้เสด็จเยือนราชอาณาจักรไทยอย่างเป็นทางการเพื่อร่วมพิธีฉลองครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ซึ่งการที่จักรพรรดิญี่ปุ่นจะเสด็จเยือนประเทศไทยได้ประเทศหนึ่งเป็นครั้งที่สองนั้นเป็นสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ และนี่คือสิ่งที่ดยกย่ำถึงสถานะความสัมพันธ์อันแนบแน่นของพระประมุขทั้งสองประเทศ

การเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศไทยในครั้งนี้ ทรงเสด็จไปยังจังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งพระองค์ยังไม่เคยได้เสด็จเยือนเลย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของไทย ซึ่งญี่ปุ่นกับไทยมีความสัมพันธ์กันมาช้านานกว่า 600 ปีแล้ว ตั้งแต่สมัยอยุธยา และในปี 2550 จะเป็นปีครบรอบ 120 ปีของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างญี่ปุ่นกับไทย

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.นิทรรศการพิเศษการ
แสดงภาพถ่ายพระราชวงศ์ไทยและพระราชวงศ์ญี่ปุ่น.กรุงเทพ,2533

จาก <http://www.th.emb-japan.go.jp/th/relation/visit.htm>

